

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/13/2023
Identifikačné číslo spisu: 2018200055
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2024
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:2018200055.2

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného vo veci žalobcu: A. Z. I., nar. XX. O. XXXX, bytom M. X. XXXX/XX, B. S., právne zastúpený: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie so sídlom ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 15. decembra 2017, č. 61628-2/2017-BA, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20 Sa 15/2022-103 z 22. júla 2022 takto

rozhodol:

- I. Návrh na prerušenie kasačného konania sa zamieta.
- II. Kasačná sťažnosť žalobcu sa zamieta.
- II. Účastníkom sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Trnave (ďalej len „správny súd“) napadnutým rozsudkom č. k. 20 Sa 15/2022-103 z 22. júla 2022 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia žalovanej z 15. decembra 2017, č. 61628-2/2017-BA, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Dunajská streda z 17. októbra 2017 č. 19957-1/2017-DS, o tom, že povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie žalobcovi nezaniklo dňa 31. marca 2008, ale zaniklo dňa 30. júna 2010. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na skutočnosť, že v konaní úspešnému správnomu orgánu žiadne trovy uplatniteľné v zmysle § 168 SSP nevznikli. Správny súd pritom vychádzal zo záväzného právneho názoru vysloveného Najvyšším správnym súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) v skoršom rozsudku z 27. apríla 2022. sp. zn. 7 Sžsk 33/2019.

2. V ďalšom konaní bol tak správny súd podľa § 469 SSP viazaný právnym názorom vysloveným najvyšším správnym súdom, ktorý v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujal stanovisko ku všetkým

sporným okolnostiam prípadu, ktoré by podľa žalobcu mohli mať za následok nezákonnosť žalobou napadnutého rozhodnutia.

3. Najvyšší správny súd konštatoval nesprávnosť právneho názoru tunajšieho súdu o nepreskúmateľnosti žalobou napadnutého rozhodnutia a jeho nepredvídateľnosti, ako aj o tom, že v postupe správnych orgánov vo veci došlo k porušeniu procesných predpisov, ktorého následkom by mohlo byť vydanie nezákonného rozhodnutia. Za nespornú, s prihliadnutím aj na rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 24. novembra 2020, sp. zn. 1 Vs 3/2019 pritom považoval otázku právneho postavenia žalobcu na účely sociálneho poistenia ako samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej len „SZČO“) na základe držby licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

4. Z obsahu administratívneho spisu mal správny súd za preukázané, že žalobca sa v konaní domáhal prieskumu zákonnosti a zrušenia rozhodnutia žalovaného. Namietal nesprávnosť právneho názoru žalovaného, podľa ktorého zrušením povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia urologickej ambulancie ku dňu 31. marca 2008 žalobcovi povinné nemocenské a dôchodkové poistenie nezaniklo, nakoľko bol naďalej držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe č. L1A/TT/0246/05 (ďalej len „licencia L1A“), vydanéj Slovenskou lekárskou komorou, ktorá zakladá status SZČO na účely sociálneho poistenia.

5. Správny súd ustálil, že vzhľadom na to, že v konaní nebola sporná držba licencie L1A žalobcom, ani jeho príjem v rozhodnom období za podmienok stanovených zákonom majúci za následok zánik povinného nemocenského a dôchodkového poistenia, boli tak zodpovedané všetky otázky majúce pre rozhodnutie o správnej žalobe zásadný význam, pričom závery, z ktorých právne stanoviská správneho súdu vychádzajú, boli kasačným súdom podrobnejšie ozrejmene v obsahu jeho rozhodnutia sp. zn. 7 Sžsk 33/2019.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu proti rozsudku správneho súdu

6. Proti uvedenému rozsudku správneho súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietal, že správny súd rozhodol na základe nesprávne právneho posúdenia veci a nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. g) a f) SSP). Navrhol, aby kasačný súd rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. V dôvodoch kasačnej sťažnosti konkrétne uviedol, že len formálne držanie licencie L1A bez jej skutočného využitia za účelom získania príjmu nemôže naplňať materiálnu podmienku na to, aby mal sťažovateľ po zániku oprávnenia, na ktoré bola jeho účasť ako SZČO na sociálnom poistení pôvodne naviazaná, pokračujúcu účasť na sociálnom poistení aj po zániku tohto oprávnenia. Zopakoval svoje tvrdenie zo správnej žaloby, na základe licencie L1A nikdy nevykonával činnosť, z ktorej by mu plynuli príjmy z podnikania a inej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Žalobcu tak nemožno považovať ani za subjekt, ktorý je oprávnený na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti v zmysle § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“ alebo „zákon o sociálnom poistení“), a teda jeho účasť na povinnom sociálnom poistení ako SZČO v rozhodnom období, v zmysle § 21 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z., zánikom oprávnenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia bez pochýb ku dňu 31. augusta 2008 zanikla.

8. Ďalej namietal, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu princípu právnej istoty a aj práva na súdnu a inú ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Európskeho súdu pre ľudské práva. Tiež namietala, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu princípu právnej istoty a porušeniu jeho práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods.

1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho súdu pre ľudské práva.

9. Ďalej žalobca poukázal na ustanovenia § 3, § 5 v spojení s § 21 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 1. januára 2008 do 31. decembra 2010 a nadobúdanie statusu SZČO. Uviedol, že ku dňu 31. augusta 2008, vykonal všetky kroky, a prejavil všetku možnú vôľu ukončiť svoj status SZČO. Zánik povinnosti žalobcu platiť sociálne poistenie ako SZČO, ako nesporný prípad sám správny orgán vyznačil v príslušnom spise žalobcu. Vydaním rozhodnutia zo strany pobočky žalovanej o tom, že povinné nemocenské a dôchodkové poistenie žalobcovi nezanklo dňa 31. augusta 2008, tak došlo k závažnému zásahu do princípov právnej istoty adresáta právnych noriem.

10. Ďalej uviedol, že v súčasnosti existujú vo vzťahu sociálneho poistenia a licencie L1A dva právne názory reprezentované rozhodnutiami veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 1/2019 a 1 Vs 3/2019 a poukázal aj na to, že jedným zo základných atribútov právneho štátu je aj relatívna stabilita judikatúry. V tejto súvislosti odkázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 30. novembra 2021, sp. zn. IV. ÚS 610/2021, ktorý pripúšťa zmenu judikatúry veľkého senátu ako „poistku omylu“, čo však podľa žalobcu nemôže slúžiť ako legitímny nástroj na zmenu judikátornej praxe veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu. Uznesenie veľkého senátu 1 Vs 1/2019 pritom nevykazuje žiadne známky zásadných väd a justičných omylov. Ďalej uviedol, že ústavný súd vo vyššie cit. uznesení síce argumentuje, že vyššie uvedený nežiadúci stav je možné zvrátiť prostredníctvom aplikácie inštitútu tzv. zjednocujúceho stanoviska v zmysle § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch, na uplatnenie tohto inštitútu však nemá adresát právnych noriem, respektíve subjekt, dotknutých rozdielnou rozhodovacou praxou veľkého senátu najvyššieho súdu žiadny právny nárok. Podľa žalobcu je tak prehodnocovanie právnych názorov z dôvodu iných právnych názorov členov veľkého senátu, nerešpektovaním princípu legitímneho očakávania a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ako aj princípu právnej istoty. Odkázal na pritom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

11. V závere žalobca žiadal, aby senát najvyššieho správneho súdu za účelom zachovania princípu právnej istoty, ako aj jeho práva na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 6 ods. 1 Európskeho súdu pre ľudské práva prerušil súdne konanie vo veci kasačnej sťažnosti a zmysle § 21 ods. 3 písm. a) v spojení s § 24d odsek 1, písm. b) zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a podal predsedovi Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky podnet na zaujatie stanoviska pléna najvyššieho správneho súdu k zjednoteniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov v právoplatných rozhodnutiach veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré bude následne pre členov pléna Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky záväzné.

III.

Vyjadrenie žalovaného ku kasačnej sťažnosti žalobcu

12. Žalovaná sa k obsahu kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním z 29. novembra 2022, v ktorom o. i. uviedla, že žalobca podaním kasačnej sťažnosti, bez zmeny skutkových a právnych okolností prípadu, ignoruje právny názor najvyššieho správneho súdu, neuznáva ani rozsudok veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 3/2019, pritom sa sám dovoľáva právnej istoty. Žalovaná sa stotožnila s právnymi závermi správneho súdu, vyjadrenými v napadnutom rozsudku, a navrhla kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť. Do pozornosti dala aj ďalšie rozhodnutia kasačného súdu.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

13. Najvyšší správny súd bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústava“) dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

14. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021.

15. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

16. Najvyšší správny súd ako súd kasačný (§ 11 písm. h) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke najvyššieho správneho súdu www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

17. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 20 Sa 15/2022-103 z 22. júla 2022, ktorým správny súd žalobu žalobcu zamietol.

18. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 SSP). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 SSP). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 SSP).

19. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a konaní im predchádzajúcich pri aplikácii zákonnej úpravy uvedeného právneho predpisu postupom podľa SSP dospel k záveru, že správny súd potom, ako mu bolo predchádzajúce rozhodnutie vo veci samej rozsudkom najvyššieho správneho súdu sp. zn. 7 Sžsk 33/2019 z 27. apríla 2022 zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, následne konal a rozhodol v intenciách názoru najvyššieho správneho súdu. Kasačný súd po vyhodnotení rozsahu a dôvodov kasačnej sťažnosti žalobcu vo vzťahu k napadnutému rozsudku správneho súdu v zásade nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku správneho súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. Kasačný súd na zdôraznenie správnosti a zákonnosti rozsudku správneho súdu, považujúc za zásadnú spornú otázku, kedy žalobcovi zaniklo povinné sociálne poistenie, uvádza nasledovné.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

20. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu

a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

21. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 ústavy) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

22. Otázkou statusu SZČO na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 sa zaoberal veľký senát najvyššieho súdu v rozsudku sp. zn. 1 Vs 3/2019, na ktoré rozhodnutie už poukázal správny súd. Kasačný súd z toho dôvodu upriamuje pozornosť len na konštatáciu veľkého senátu najvyššieho súdu nasledovne: „...Zákonodarca už v ustanovení § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. rozlišuje u lekárov medzi výkonom zdravotníckeho povolania na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu [písm. b)] a na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [písm. c)]. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo L1C, súčasne však držba licencie L1A nevyklučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a L1C...“ „...Pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010 je potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti, ktoré vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôli držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať, pričom zo strany verejnej moci u držiteľa licencie L1A žiadny ďalší úkon (napr. povolenie vykonávať činnosť u konkrétneho poskytovateľa, registrácia a pod.) nie je potrebný. V prípade držiteľov licencie L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnícku starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti). V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnú službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. v nekonaní držiteľa oprávnenia. Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie

licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A. Je iba na vôli lekára, či popri žiadosti o vydanie licencie L1B, požiadá aj o vydanie licencie L1A, a či sa rozhodne využiť obe licencie a poskytovať zdravotnú starostlivosť na základe oboch licencií. Držba licencie L1B ani vstup jej držiteľa do pracovného pomeru s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však nemá žiaden vplyv na právo držiteľa licencie L1A naďalej vykonávať samostatnú zdravotnícku prax. Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.“

23. Veľký senát najvyššieho súdu dal v rozsudku sp. zn. 1 Vs 3/2019 aj odpoveď na otázku zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31. decembra 2010. Konštatoval: „...Status samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej aj „SZČO“) na základe licencie L1A nie je bez ďalšieho dôvodom vzniku, resp. trvania povinného poistenia SZČO, je však predpokladom vzniku alebo trvania takého poistenia. Osobitný spôsob vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej aj „povinné poistenie“) samostatne zárobkovo činné osoby upravuje ustanovenie § 21 ods. 2 až 4 zákon č. 461/2003 Z. z.“ „...Držiteľovi licencie L1A v zmysle citovaného ustanovenia povinné poistenie môže zaniknúť z troch dôvodov. Prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie. Na zánik povinného poistenia držiteľa licencie L1A z tretieho dôvodu, teda z dôvodu vzniku pracovného pomeru sa vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b), časť vety za spojovníkom „a“. To znamená, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a pobočke Sociálnej poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činné osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax). Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa § 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú.

24. Vo vzťahu k skúmaniu pôvodu príjmov poistencov - lekárov, veľký senát najvyššieho súdu v citovanom rozhodnutí uviedol, že takúto povinnosť žalovanej nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. Žalovaná v rámci zisťovania podkladov pre rozhodnutie o vzniku alebo zániku povinného poistenia vychádza z oznámenia Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky podľa § 233 ods. 6 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z., resp. z výpisu z daňového priznania podľa § 228 ods. 1 a 2 tohto zákona. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca nezveril takúto právomoc Sociálnej poisťovni a preto nemôže prešetrovať príjmy poistencov, a pri svojej činnosti vychádza výlučne z podkladov, ktoré zabezpečuje Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky. Zároveň kasačný súd v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu dodáva, že „...Sociálna poisťovňa nie je povinná skúmať, aká časť z týchto príjmov je čisto z činnosti na základe licencie L1A, ktorá okolnosť je pre posúdenie vzniku alebo zániku poistenia podľa § 21 ods. 1 právne irelevantná. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj v prípade, ak príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov sú nižšie, ale v súčte s iným príjmom zo samostatnej zárobkovej činnosti, napr. zo živnosti sú v súčte vyššie ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., poistenie vznikne, resp. trvá naďalej“. Záverom je potrebné uviesť, že ak „lekár v daňovom priznaní priznal príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, ide vždy o príjem SZČO a nie je právne

významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. c) alebo aj podľa § 5 písm. a), príp. písm. b) alebo d) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. decembra 2010.“

25. Citované rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu bolo podrobené ústavnému preskúmaniu ústavným súdom, ktorý uznesením sp. zn. IV. ÚS 610/2021, odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 3/2019. Ústavný súd v odôvodnení tohto rozhodnutia, okrem iného, konštatoval: „....,Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.“

26. Rozhodnutie ústavného súdu ako aj rozhodnutie veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu je pre súdy záväzné. Právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný. Ak sa senát najvyššieho správneho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu (§ 466 ods.3 SSP).

27. Skutkové okolnosti v danej veci potvrdili, že Trnavský samosprávny kraj rozhodnutím z 24. januára 2008 s účinnosťou od 1. apríla 2008 povolil spoločnosti, ktorú ako spoločníci založili žalobca spolu s manželkou, prevádzkovať zdravotníckeho zariadenia v ambulancii (okrem iného) v kategórii lekár v odbore urológie s tým, že žalobca bude jej odborným zástupcom, a zároveň zrušil skoršie povolenie žalobcu z 8. septembra 2005. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe však žalobcovi zostala v platnosti aj po tomto dni a v rozhodnom období (rok 2008 až 2010) vykazoval kvalifikovaný príjem. Vychádzajúc z uvedeného Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., keď rozhodla tak, že žalobcovi ako SZČO nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. marca 2008 a zaniklo dňa 30. júna 2010, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím ústavného súdu žalobca ako držiteľ licencie L1A mal postavenie (status) SZČO v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. V prípade žalobcu ako držiteľa licencie L1A bola naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon samostatne zárobkovej činnosti, pretože nebola preukázaná žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jeho vôle ako držiteľa tejto licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Ani skutočnosť, že žalobca túto licenciu nevyužíval, ešte neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. V zmysle s citovanou konštatáciou veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia, ktorú žalobca nepreukázal a ani netvrdil. Rozhodujúcou skutočnosťou pre posúdenie vzniku a trvania povinného nemocenského a dôchodkového poistenia tak bolo, že žalobca mal v rozhodnom období status SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010 a dosiahol zdaniteľné príjmy v kvalifikovanej výške.

28. Vo vzťahu k námietkam žalobcu, ktorými namietal, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu princípu právnej istoty a aj práva na súdnu a inú ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Európskeho súdu pre ľudské práva a tiež, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu princípu právnej istoty a porušeniu jej práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho súdu pre ľudské práva, kasačný súd upriamuje jej pozornosť na právnu úpravu ustanovenú

v čl. 2 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov v spojení s § 5 ods. 1 SSP, v zmysle ktorej právná istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. O otázkach, ktoré sú predmetom preskúmavacieho konania, ustálil právne závery veľký senát správneho kolégia najvyššieho súdu v rozsudku z 24. novembra 2020, sp. zn. 1 Vs 3/2019, ktoré vydaním tohto rozsudku veľkého senátu sa stali pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzné (§ 466 od. 3 SSP) a súčasne tieto právne závery majú charakter ustálenej rozhodovacej praxe v totožných alebo v obdobných otázkach. Pokiaľ žalovaná napadnutým rozhodnutím a následne na základe žaloby podanej proti tomuto rozhodnutiu žalovanej správny súd vydal rozhodnutie v intenciách názoru konštatovaného v citovanom rozhodnutí veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 3/2009, nemohlo dôjsť k porušeniu princípu právnej istoty v danej veci. Uvedený rozsudok veľkého senátu najvyššieho súdu nahradil pôvodný rozsudok veľkého senátu vydaný k danej problematike (sp. zn. 1 Vs 1/2019), čo je v ňom explicitne vyjadrené, preto nie je možné dať za pravdu sťažovateľovi, že obe rozhodnutia rovnocenne koexistujú popri sebe, a teda právne závery skoršieho rozhodnutia je možné účinne uplatňovať v praxi. Kasačný súd v danej súvislosti poukazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Atanasovski proti Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko zo 14. januára 2010, č. 36815/03, v rámci ktorého Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že vývoj judikatúry sám osebe nie je v rozpore s riadnym výkonom spravodlivosti, keďže neschopnosť zachovať dynamický a vývojový prístup by mohol byť prekážkou reformy alebo zlepšenia (pozri sp. zn. 6 Ssk 2/2023). Touto otázkou sa zaoberal aj ústavný súd v uznesení, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť voči rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu ako zjavne neopodstatnenú, pričom konštatoval, že novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať a, naopak, postupujú ex officio, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný. Kasačný súd súčasne upriamuje pozornosť na to, že v právnom štáte - a v duchu všeobecného princípu spravodlivosti - nie je možné očakávať zvýhodnenie vo forme nevzniku povinností na základe či už neznalosti práva (žalobca sa domnieval, že jeho status SZČO sa neviaže na trvanie licencie L1A, ale na povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia) alebo akéhokoľvek iného opomenutia. Princíp právnej istoty a spravodlivosti v práve sociálneho zabezpečenia znamená, že je potrebné zabezpečiť, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely (sp. zn. 9 Sžsk 16/2018).

29. Vychádzajúc z uvedeného kasačný súd opätovne konštatuje, že správny súd rozhodol správne a v súlade so zákonom, keď správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol, pričom svoju právnu úvahu, na základe ktorej ustálil svoj právny záver, aj riadne odôvodnil, jeho rozhodnutie nie je možné považovať za arbitrárne či nepreskúmateľné. Skutočnosť, že žalobca so závermi rozhodnutí správnych orgánov a so závermi rozsudku správneho súdu nesúhlasí, nie je dôvodom na vyslovenie ich nezákonnosti. Vzhľadom na vyššie uvedené vyhodnotil kasačný súd sťažnostné námietky žalobcu za nedôvodné, a tým nespôsobilé spochybniť vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu, a preto kasačnú sťažnosť žalobcu podľa § 461 SSP zamietol.

30. K návrhu na prerušenie kasačného konania navrhnutého žalobcom v zmysle § 21 ods. 3 písm. a) v spojení s § 24d ods. 1 písm. b) zákona č. 757/2004 Z. z. najvyšší správny súd dáva do pozornosti, že prijímať stanoviská k výkladu zákona pri rozdielnosti výkladu v jednotlivých rozhodnutiach veľkého senátu je možné len na základe návrhu oprávnených subjektov, ktoré sú v zákone taxatívne vymenované [§ 24e ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z.]. Podľa § 466 ods. 3 SSP je právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný, pričom, ak sa senát chce od tohto názoru odchyliť, je povinný vec postúpiť na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Kasačný súd vzhľadom na uvedené v danej veci nevzhladol dôvod na postup podľa § 456 SSP ani § 100 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP, a preto návrh na prerušenie konania ako nedôvodný zamietol.

31. O náhrade trov kasačného konania kasačný súd rozhodol v zmysle § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods.1 § 168 SSP. Žalovaná bola v konaní úspešná, avšak súd jej náhradu trov konania nepriznal, pretože neboli splnené podmienky aplikácie § 168 SSP. Žalobcovi ako neúspešnému účastníkovi kasačného konania nevzniklo právo na náhradu trov tohto konania (§ 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

32. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.